

Recenzie – Reviews

Ewald RAMETSTEINER, Gerhard WEISS, Pekka OLLONQVIST, Bill SLEE: Politická integrácia a koordinácia: inovácie a lesnícky sektor v Európe

Vydal Publication Office of the European Union, Luxemburg, 2010, 199 strán.

Publikácia Politická integrácia a koordinácia: inovácie a lesnícky sektor v Európe je jedným z hlavných výstupov projektu COST Action E51 s názvom „Integrácia inovácií a rozvojových politík pre lesnícky sektor“, ktorý prebiehal od marca 2006 do marca 2010. Hlavná problematika, ktorú rieši je otázka, ako je koncept inovácií integrovaný v politikách, ktoré sú relevantné pre lesníctvo a odvetvia súvisiace s lesníctvom a ako sú tieto politiky koordinované.

Na projekte sa podieľalo spolu 40 výskumných organizácií z 20-tich európskych krajín. Ako vyplýva z názvu COST Action E 51, práca výskumníkov sa zameriavala na dve hlavné oblasti, po prvé politická úroveň a po druhé, úroveň inovačných procesov. Daná publikácia rieši predovšetkým problematiku politiky, konkrétne prostredníctvom analýzy hlavných siedmich politických oblastí, ktoré majú najväčší vplyv na inovačné aktivity v lesníckom sektore: lesnícka politika, politiky súvisiace s lesníctvom, inovačná politika, politika vidieckeho rozvoja, regionálna rozvojová politika, politika udržateľného rozvoja a politika obnoviteľných zdrojov. Dôvod analýzy množstva dokumentov radiacích sa pod tieto politické oblasti spočíva v tom, že inovácie v lesníctve nevychádzajú len z jednej politickej oblasti a väčšinou sú ovplyvňované ich kombináciou. Preto je nevyhnutné, aby boli tieto politiky navzájom integrované a koordinované.

Obsahom publikácie je komparatívna analýza dokumentov v horeuvedených politických oblastiach v 19 krajinách, ktoré sa podieľali na COST Action E51 – Rakúsko, Bulharsko, Švajčiarsko, Cyprus, Česká republika, Nemecko, Estónsko,

Fínsko, Francúzsko, Chorvátsko, Taliansko, Litva, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Švédsko a Škótsko (ako súčasť Spojeného kráľovstva). Tvorilo ich spolu viac ako 50 výskumných pracovníkov, pričom iniciátorom projektu bol Ewald Rametsteiner, ktorý bol lídrom projektového centra Európskeho lesníckeho inštitútu: EFI PC INNOFORCE a do júna 2009 aj predsedom COST Action E51.

Publikácia sa delí na štyri koncepčne na seba naväzujúce rámce. Prvý článok uvádza do problematiky projektu a hlavne danej publikácie, druhú časť tvorí článok analyzujúci teoretické, metodologické a konceptuálne prístupu k skúmaniu inovácií. V tretej hlavnej časti, ktorú predstavuje spolu 5 vedeckých príspevkov, sa rozoberajú politické dokumenty štátov z rôznych pohľadov a poslednou časťou sú výsledky a závery ako súčasť jedného príspevku.

Integrácia inovácií a rozvojových politík pre lesnícky sektor

V úvode sa snaží autor poukázať na dôležitosť skúmania inovácií v lesníctve. Tvrdí, že koncept inovácií je všeobecne uznávaný, avšak nie je úplne jasné, ako by ho mali podporovať jednotlivé politiky, ktoré by mali navyše zaujímať koordinovaný prístup k problematike. Od 90-tych rokov sa v danej problematike urobil pokrok smerom k systematickému náhľadu na inovačné procesy. Cieľom projektu je podporovať tento systematický prístup k inováciám, pričom do úvahy by sa mali brať aj socio-ekonomické, politické, kultúrne, výskumné, vzdelávacie a finančné aspekty.

Hypotézy si autor vytvára na základe nasledovných otázok: prečo je dôležitá inovačná politika, a čo znamená, a prečo je dôležitá integrácia a koordinácia inovačných politík. Zároveň poukazuje

na fakt, že nestačí skúmať len lesnícky sektor, ale aj súvisiace odvetvia, pokiaľ má projekt hodnotiť inovácie v ucelenom systéme.

Politická integrácia a koordinácia: teoretické, metodologické a konceptuálne prístupy

Koherencia politík sa v súčasnosti stáva dôležitým aspektom, ktorým sa zaoberajú tvorcovia politiky ako aj politická analýza. Ide predovšetkým o pôsobenie dvoch faktorov: veľkej fragmentácie politiky, ktorá bola vyvolaná diferenciaciou úloh v spravovaní politiky, ktorá naberá stále nové témy, a to aj vďaka druhej príčine, zainteresovaniu nových aktérov a globalizačným tendenciám. Politická integrácia a koordinácia sa preto stala kľúčovým slovom v politickom rozhodovaní. Článok sa okrem zdôvodnenia potreby integrácie a koordinácie politík, primárne zameriava na ich výklad. Keďže neexistujú presné definície týchto pojmov, autor sa ich snaží definovať na základe prieniku viacerých definícií a skúseností. Integrácia je chápaná na troch úrovniach, ako prienik dvoch politík v určitej oblasti, pohltie jednej politiky druhou a prepojenie dvoch politík, ktoré týmto spojením vytvoria novú politiku. Na druhej strane je kooperácia o niečo menší stupeň koherencie, kde sa jednotlivé politiky snažia spolupracovať tak, aby nevytvárali protichodné ale navzájom koherentné pravidlá a rozhodnutia. Vo vnímaní týchto dvoch pojmov je prvý zo základných prínosov publikácie, kde sa vytvára nová teoretická základňa do budúcnosti.

Politická integrácia podporujúca vzory inováčnej politiky pre malé a stredné podniky

Príspevok sa pozerá na malé a stredné podniky ako na časti ekonomiky, pre ktoré je potrebné vytvoriť a naďalej posilňovať špecifické pravidlá, najmä v opozícii voči veľkým globálnym spoločnostiam. Tieto sa vďaka rozvoju technológií a zmenšeniu bariér stali hlavnými hráčmi v ekonomike a malé a stredné podniky im slúžia na základe subkontraktu ako nástroj pre dosiahnutie svojho zisku. Preto je potrebné posilniť pozície malých a stredných podnikov. Politika musí zmeniť svoje zameranie z tradičného pohľadu orientovaného na výskum, rozvoj a technológie, naopak na transfer poznatkov, kooperáciu medzi podnikmi a schopnosť vzdelávania. Takto by sa mala zaručiť dostatočná konkurencieschopnosť podnikov, ktoré pôsobia

v regióne voči korporáciám. Významným prínosom je aj vznik klastrov, ktoré pôsobia pozitívne na rozvoj regiónov.

Integrácia inovácií a rozvojových politík pre lesnícky sektor: komparatívna analýza európskych národných politík

Okrem porovnávania dokumentov zo siedmich politických oblastí, sa v tejto časti analyzujú zavedené inovácie v jednotlivých krajinách, predovšetkým ide o tradičné poňatie inovácií. Na druhej strane, sa pri analýze dokumentov z 19 krajín, pristúpilo k metodike analyzovať jeden dokument za každú politickú oblasť, čo nie je v súlade so systematickým prístupom, ktorý bol deklarovaný na začiatku. Tento nedostatok sa dá však vyvážiť faktom, že dokumentov bolo aj tak dostatok. Výsledkom bolo konštatovanie, že dokumenty neodrážajú inováčné zámery a len ich deklarujú vo svojich cieľoch bez uvádzania špecifických implementačných nástrojov. Skutočná miera integrácie a koordinácie politík teda mohla byť hodnotená len v rámci skúmaných dokumentov. Ďalší výskum problematiky sa však podľa publikácie uskutoční aj v budúcich projektoch.

Podpora inovácií v lesníctve v Programoch rozvoja vidieka na príklade šiestich európskych krajín

Rozvojová politika EÚ je v súčasnosti na úrovni štátov implementovaná v národných alebo regionálnych Programoch rozvoja vidieka (ďalej len „PRV“) na obdobie 2007 – 2013. Keďže štáty implementovali PRV na základe smernice Rady, ktorá je záväzná len vo svojom ciele, obsahy jednotlivých PRV sa navzájom líšia, pričom štáty sa snažia o čo najlepšie prispôbenie svojim socio-ekonomickým, prírodným a kultúrnym podmienkam. Príspevok rieši hlavne problematiku rozdielnosti či podobnosti jednotlivých PRV z pohľadu cieľov, nástrojov, inovácií a úrovne koordinácie (vertikálnej a horizontálnej). Okrem toho polemizuje nad mierou zásahov zo strany implementujúcich inštitúcií, prevažne ministerstiev, ktoré majú na tvorbu PRV väčší dosah ako európske inštitúcie. Na jednej strane sú inštitúcie na národnej úrovni kompetentnejšie vytvárať PRV, pretože poznajú situáciu v krajine, na druhej strane sú vystavené množstvu lobujúcich záujmových skupín. Na tento aspekt práce je potrebné poukázať s tým, že lobbing na európskej úrovni je rozšírený na vyššej úrovni.

Prelínanie politík v lesníckom sektore v Európe

Článok prezentuje hlavné myšlienky, históriu a príčiny vzniku Európskej technologickkej platformy sektora lesného hospodárstva (ďalej len „Platforma“), ktorá má byť aj teoretickým úvodom do nasledujúceho príspevku. Rozpýtl politík ako súčasť „Platformy“ skúma článok prostredníctvom analýzy lesníckych a s lesníctvom súvisiacich politík šiestich krajín – Fínska, Švédska, Nórska, Rakúska, Poľska a Rumunska, a to na základe ich komparácie s dokumentom Vízia 2030 a Strategickou výskumnou agendou. Predpokladom je, že tieto politiky vykazujú určitú podobnosť a rozpýtl politiky sa prejavuje prechodom jednej politiky do druhej na medzinárodnej úrovni. Výber krajín, ktoré sú predmetom analýzy je nekoherentný z hľadiska úrovne politického prostredia a časového rámca vstupu do EÚ, ale vzhľadom na činnosť COST Action E51, kde sa tieto krajiny podieľali na danom výskume (pravdepodobne formácia v rámci jednej z pracovných skupín) je odôvodnený.

Národné výskumné programy v Európskej technologickej platforme sektora lesného hospodárstva

Národné výskumné programy vznikli v implementačnej fáze Strategickkej výskumnej agendy „Platformy“. Sú nástrojom, ktorého úlohou je zvýšiť zavádzanie inovácií a konkurencieschopnosť sektorov súvisiacich s lesníctvom. Cieľom príspevku je zodpovedať otázku, do akej miery sú nástroje deklarované v Strategickkej výskumnej agende, ako národné podporné skupiny „Platformy“ a Národné výskumné programy, schopné podporovať inovačné aktivity a riadenie. Národné výskumné programy

sa analyzujú z dvoch pohľadov, ako berú do úvahy národné inovačné politiky a systémy zavádzania inovácií a inovačné aktivity firiem a na druhej strane ako sú tieto programy formulované z pohľadu súkromných a verejných aktérov. Analýza sa uskutočnila znova komparatívnou metódou na výberovej vzorke dokumentov 11-tich štátov.

Publikácia je logicky postavenou štúdiou, ktorá rieši všetky svoje stanovené ciele, ktoré sú v úvode zadané. Predovšetkým ide o systematický prístup k problematike inovácií, hlavne na úrovni politickej integrácie a koordinácie. Prínosom je vytvorenie ucelenej teórie o politickej integrácii a koordinácii, ktorá nie je použiteľná výhradne pre lesnícku politiku. Na druhej strane sa analýzou množstva dokumentov z rôznych politických oblastí, zameriavajúc sa hlavne na oblasti rozvoja vidieka a Európsku technologickú platformu sektora lesného hospodárstva, prispelo k vytvoreniu predstavy o spoločných a rozdielnych znakoch jednotlivých politických dokumentoch na úrovni štátov porovnávajúc ich navzájom a taktiež s hlavnými výstupmi na európskej úrovni. Týmto sa vytvára priestor pre členské štáty EÚ na diskusie o efektívnosti vytvárania týchto dokumentov a o efektívnosti ich implementácie do praxe. Publikáciu vcelku hodnotíme pozitívne, je pomôckou nielen pre lesnícky sektor, ale aj pre iné politiky súvisiace s lesníctvom, ktoré boli súčasťou výskumu a taktiež pre teóriu politiky.

Jana LÁSKOVÁ
Národné lesnícke centrum
– Lesnícky výskumný ústav Zvolen
T. G. Masaryka 22
SK – 960 92 Zvolen